

Groei megastallen 2010-2017

**Vergaande schaalvergroting in de
veehouderij zet door**

april 2019

Wakker Dier

Voorwoord

Het aantal megastallen is de laatste jaren megahard gegroeid, blijkt uit dit rapport. Wakker Dier maakt zich ernstig zorgen over deze sterke schaalvergroting in de vee-industrie. Want wanneer het mis gaat in een megastal, gaat het meteen megamis. Bij de uitbraak van dierziekten, een stalbrand of het uitvallen van de ventilatie, worden in één keer enorme aantallen dieren getroffen.

De reden van de opschaling is puur economisch: hoe meer dieren per vierkante meter, hoe hoger de opbrengsten. Op de korte termijn tenminste, want op de lange termijn zorgen megastallen voor een neerwaartse spiraal. Immers, hoe meer dieren je houdt, hoe minder groot de marge per dier hoeft te zijn. Hierdoor kunnen megabedrijven goedkoper leveren en drukken zij de prijs.

De dieren zijn de dupe van prijsdruk: zij moeten steeds sneller groeien of meer biggen, melk of eieren produceren, om hun producten nog goedkoper te maken. Dit gaat maar al te vaak ten koste van hun gezondheid. Bovendien maken megastallen weidegang lastiger, simpelweg omdat er niet altijd genoeg land bij de boerderijen is om de dieren naar buiten te kunnen laten.

Wakker Dier vindt dat de overheid de bouw van megastallen moet verbieden. Megastallen passen niet in de kringlooplandbouwvisie die de minister Carola Schouten van Landbouw vorig jaar presenteerde. Megastallen zijn achterhaald. Wakker Dier wil een toekomstbestendige veehouderij: diervriendelijk, met een gesloten kringloop en eerlijke prijzen.

Wakker Dier
Amsterdam, april 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 Methode	5
3 Ontwikkelingen megastallen	6
3.1 Aantal megastallen	6
3.2 Belangrijkste ontwikkelingen per diercategorie	9
4 Conclusie en aanbevelingen	15
5 Bijlagen	16
Bijlage 1. Ontwikkelingen megastallen per provincie	16
Bronnen	28

Samenvatting

Om inzicht te krijgen in de actuele ontwikkelingen van de schaalvergroting in de veehouderij, heeft Wageningen Environmental Research (WENR) in opdracht van Wakker Dier een overzicht gemaakt van het aantal megastallen in Nederland op 1 april 2017 met melkkoeien, vleeskalveren, vleesvarkens, zeugen (moedervarkens), legkippen, vleeskuikens en melkgeiten. Dergelijke overzichten bestonden al voor 2010 en 2013. In dit rapport zijn de belangrijkste ontwikkelingen in de periode van 2010 tot 2017 op een rij gezet.

Aantal megastallen stijgt

Sinds 2010 is in Nederland het aantal megastallen aanzienlijk gestegen van 456 naar 801 (+76%). De sterkste groei vond plaats in provincies met relatief weinig megastallen. In Zeeland steeg het aantal van 3 naar 13 (+333%), in Groningen van 27 naar 65 (+141%) en in Zuid-Holland van 10 naar 24 (+140%).

Meeste mega-melkveebedrijven bijgekomen

Het aantal megastallen in de melkveehouderij groeide het sterkst – sinds 2010 is er sprake van meer dan een verdubbeling (+123%). Ook het aantal megastallen met zeugen (moedervarkens) verdubbelde bijna (+82%). Daarnaast was er een sterke groei in de legkipsector (+58%) en bij de melkgeiten (+37%). Bij vleesvarkens was er geen groei en bij vleeskuikens daalde het aantal megastallen licht. Alleen bij vleeskalveren was er sprake van een vermindering (-27%).

21 miljoen dieren in een megastal

Van de 7 diergroepen die in dit rapport zijn geteld, stond op de peildatum van 1 april 2017 bijna een vijfde (18%) van de dieren in een megastal. Dat zijn ruim 21 miljoen dieren. Dit zijn vooral legkippen (14,5 miljoen) en vleeskuikens (5,6 miljoen). Omdat veel stallen meerdere keren per jaar nieuwe dieren krijgen, zien per jaar zo'n 75 miljoen dieren de binnenkant van een megastal. Relatief gezien stonden melkgeiten op 1 april 2017 het meest in megastallen (39%), gevolgd door moedervarkens (29%) en legkippen (25%).

Noord-Brabant heeft meeste megastallen

De meeste megastallen zijn te vinden in Noord-Brabant (211), Friesland (115) en Limburg (97). Relatief telt Flevoland de meeste megastallen (9%), gevolgd door Limburg (6%) en Groningen (5%). In Utrecht staan relatief de minste megastallen (1%).

Friesland is de provincie met het grootse aantal melkveemegastallen (112). Megastalprovincie Noord-Brabant heeft het grootste aantal megastallen met moedervarkens (78), geiten (25), vleesvarkens (19) en vleeskuikens (10). Voor vleeskalveren deelt Noord-Brabant de eerste plek met Gelderland (3 stallen). De provincie met de meeste legkipmegastallen is Limburg (40).

Meeste megastallen in melkveehouderij

De melkveehouderij kent de meeste megastallen (439), gevolgd door houderijen met moedervarkens (145) en legkippen (79). Relatief gezien komen de meeste megastallen voor in de geitenhouderij (10,9%), de moedervarkenshouderij (7%) en de legkippenhouderij (5,1%). De vleeskalverhouderij heeft de minste megastallen, zowel absoluut (11) als relatief (0,6%).

Stop megastallen

Wakker Dier concludeert dat het aantal megastallen sterk blijft toenemen. Gezien de grote gevolgen en risico's die megastallen met zich meebrengen voor het dierenwelzijn, maakt Wakker Dier zich ernstig zorgen om deze ontwikkeling. Als Nederland deze trend wil keren, vindt Wakker Dier het noodzakelijk dat de overheid de bouw van nieuwe megastallen moet verbieden.

1 Inleiding

Megastallen zijn in opkomst en zorgen voor verdere schaalvergroting en industrialisatie van de veehouderij. Deze bedrijven zijn gericht op de meest efficiënte productie tegen minimale kosten. Vaak is er sprake van miljoeneninvesteringen om een megastal te realiseren waardoor het doorgaans twintig tot dertig jaar duurt voordat de stal is afgeschreven (IenM 2014). Door te kiezen voor megastallen wordt óók de keuze gemaakt voor een toekomst van de veehouderij waarin de meeste dieren geen uitloop, weide, daglicht en frisse buitenlucht zullen ervaren. En een toekomst waar bij een uitbraak van een dierziekte of stalbrand in een klap duizenden dieren worden weggevaagd. Wakker Dier maakt zich hierdoor ernstig zorgen over megastallen.

Daarom heeft Wakker Dier een opdracht gegeven aan Wageningen Environmental Research (WENR) om een overzicht te maken van de veehouderijstructuur in Nederland (van Os et al. 2019). Met deze berekeningen en de reeds bekende aantallen megastallen in de jaren 2010 en 2013, analyseerde Wakker Dier veranderingen in het aantal megastallen in Nederland. In dit rapport worden de belangrijkste ontwikkelingen uiteengezet van het aantal megastallen gedurende de periode 2010-2017. Voor melkkoeien, vleeskalveren, vleesvarkens, moedervarkens (zeugen), legkippen, vleeskuikens en melkgeiten is onder meer gekeken naar het aantal megastallen per provincie in 2017. Voor deze diercategorieën is tevens geanalyseerd hoeveel dieren er in megastallen gehouden worden.

2 Methode

Definitie megastal

Er is sprake van een megastal wanneer een boer op één locatie meer dieren houdt dan 7.500 vleesvarkens, 1.200 moedervarkens, 120.000 legkippen, 220.000 vleeskuikens, 250 melkkoeien, 2.500 vleeskalveren of 1.500 geiten (Gies 2015). Deze grenzen per diercategorie zijn destijds gekozen omdat bij deze grootte de stallen drie keer waren dan wat gangbaar was. Bij megastallen gaan we uit van grote aantallen dieren op één locatie, al of niet van één ondernemer. Dit betekent één grote stal, eventueel met meerdere verdiepingen of een concentratie van kleinere stallen op het erf (Gies et al. 2007).¹

In 2015 zijn de ontwikkelingen van deze grootschalige stallen voor het laatst in kaart gebracht voor de jaren 2005, 2010 en 2013 (Gies 2015). Op basis van de update van WENR kunnen daar nu de meest recent beschikbare cijfers van 2017 aan worden toegevoegd (van Os et al. 2019). Voor vleeskuikens en legkippen waren er voor het jaar 2005 geen betrouwbare gegevens. Daarom is er voor gekozen om alleen naar de ontwikkelingen in de periode 2010-2017 te kijken.

Momentopname

De diertellingen waarop het aantal megastallen is gebaseerd, zijn een momentopname afkomstig van de jaarlijkse gecombineerde opgave van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Ieder jaar worden alle veehouderijbedrijven in Nederland gevraagd om opgave te doen van het aantal dieren dat op 1 april in de stal aanwezig is.

Fluctuaties

Het aantal getelde megastallen fluctueert omdat het gebaseerd is op deze momentopname. Wanneer de stal op het moment van peilen niet (geheel) gevuld is door bijvoorbeeld schoonmaakwerkzaamheden of reparaties, dan wordt deze stal niet meegeteld als megastal (van Os et al. 2019).

¹ Destijds lag de grens op 300 Nederlandse Grooteenheden (NGE). Sinds 2010 is de NGE vervangen door de standaardopbrengst (SO), vanwege gewijzigde Europese regelgeving (WUR 2019).

Zo leven reguliere vleeskuikens bijvoorbeeld gemiddeld zes weken (KWIN-V 2018). Nadat de kuikens naar de slacht zijn gebracht, staat de stal een aantal dagen leeg voordat de volgende kuikens erin gaan. Dat komt ongeveer zeven keer per jaar voor. De kans dat stallen op 1 april leeg staan, is daarom bij vleeskuikens best groot. Melkkoeien daarentegen leven enkele jaren in een stal en gaan bovendien niet allemaal tegelijkertijd naar de slacht. De kans dat zo'n stal leegstaat op 1 april is daarom een stuk kleiner.

De fluctuaties hebben bovendien meer invloed op de trend wanneer het aantal megastallen in de diercategorie klein is: het toevals-effect wordt dan immers minder goed gespreid. Deze factoren verklaren ten dele de fluctuaties in de ontwikkeling van het aantal megastallen met vleeskalveren, vleesvarkens en vleeskuikens.

3 Ontwikkelingen megastallen

3.1 Aantal megastallen

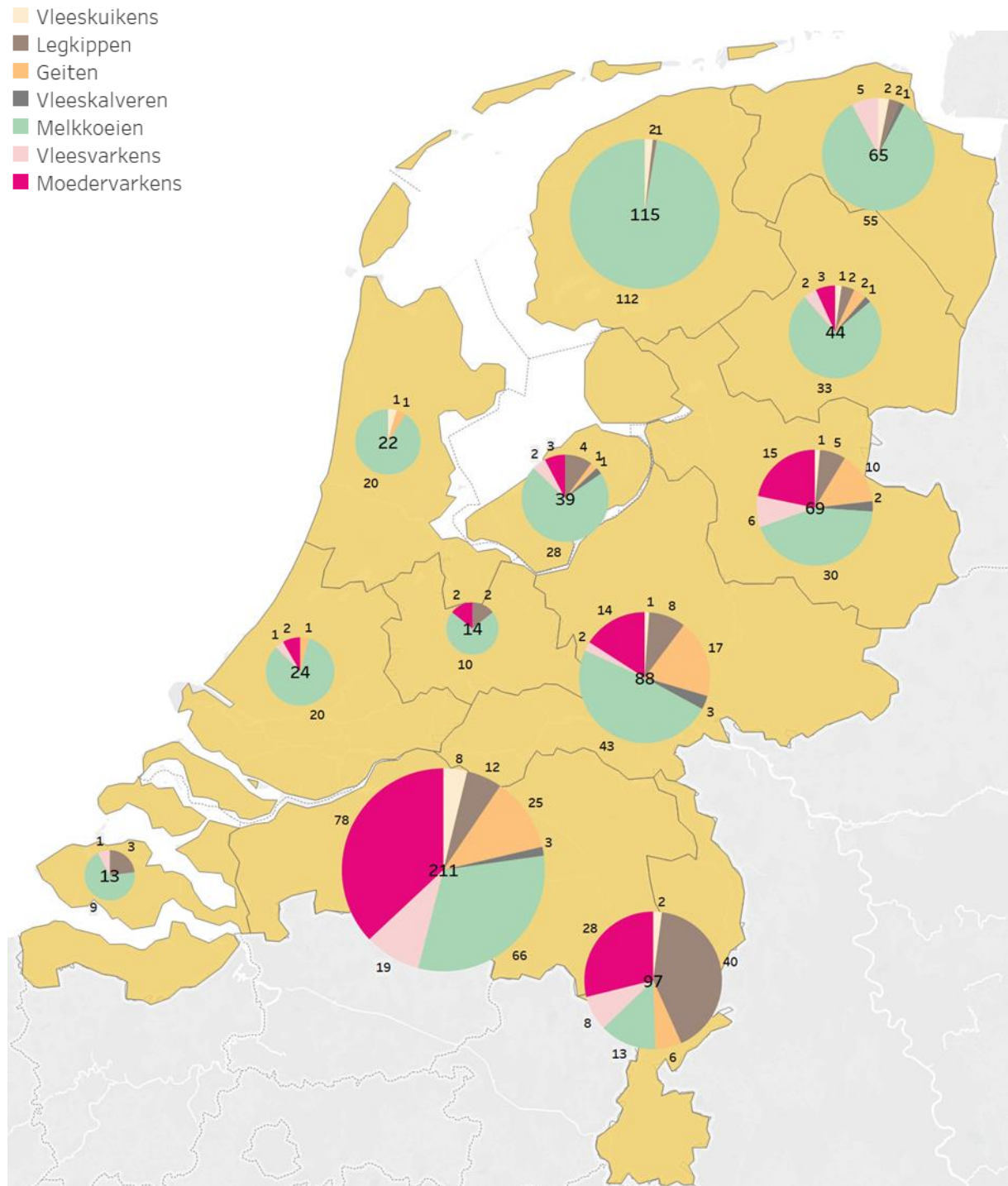
Op 1 april 2017 waren er in het totaal 801 megastallen in Nederland. Het aantal megastallen verschilt sterk per provincie. Zo staan er in Noord-Brabant zo'n 15 keer meer megastallen dan in de provincies Zeeland en Utrecht. Ook het soort dieren dat in de megastallen gehouden wordt verschilt per provincie. In Friesland en Noord Holland zijn bijvoorbeeld vrijwel alle megastallen gevuld met melkkoeien, terwijl in bijvoorbeeld Drenthe, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant zeven verschillende diergroepen in megastallen gehouden worden (zie Figuur 1).

Sinds 2010 is het aantal megastallen in Nederland bijna verdubbeld (+76%, zie Tabel 1). Dit betekent dat er sinds 2010 per jaar gemiddeld zo'n vijftig megastallen zijn bijgekomen. De grootste toename van het aantal megastallen vond plaats in Noord-Brabant. Hier zijn er 85 megastallen bijgekomen. In deze provincie staan ook de meeste megastallen van het land: 211 stuks, 26,3% van alle megastallen. Naast Noord-Brabant staan er ook veel megastallen in Friesland (115) en Limburg (97). De drie provincies samen herbergen daarmee meer dan de helft van alle megastallen. In Utrecht (14) en Zeeland (13) staan de minste megastallen.

In Zeeland vond wel de grootste procentuele groei plaats; van 3 in 2010 naar 13 in 2017 (+333%). Ook in Groningen en Zuid-Holland was er sprake flinke groei, namelijk meer dan een verdubbeling. Alleen in Utrecht bleef het aantal megastallen vrijwel gelijk.

Utrecht kent ook in verhouding de minste megastallen: slechts 0,8% van de stallen in Utrecht is een megastal. Flevoland, Limburg en Groningen tellen relatief de meeste megastallen (zie Tabel 1). In bijlage 1 zijn de belangrijkste ontwikkelingen per provincie uitgewerkt. In Os et al. (2019) staat per diercategorie het aantal megastallen en aantal gehouden dieren per provincie.

Figuur 1. Totaal aantal megastallen per provincie in 2017 (nummers in de cirkels). Iedere cirkel geeft een onderverdeling van de megastallen per diercategorie (nummers buiten de cirkels). Hoe groter de cirkel, hoe meer megastallen in de betreffende provincie staan.

Tabel 1. Ontwikkelingen van het aantal megastallen voor de periode 2010-2017. Voor de jaren 2010, 2013 en 2017 worden het absolute aantal megastallen per provincie aangegeven. In de kolom 'groei van 2010 tot 2017' staat de procentuele groei in megastallen per provincie. In de kolom daar rechts van, staat welk aandeel van de stallen per provincie een megastal betrof. De laatste kolom geeft aan welk deel van het totaal aantal megastallen in Nederland in de desbetreffende provincie staan.

Provincie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% megastallen van totaal stallen per provincie	% megastallen van landelijk totaal
Drenthe	23	27	44	+91%	2,9%	5,5%
Flevoland	24	32	39	+63%	9,4%	4,9%
Friesland	72	94	115	+60%	3,5%	14,4%
Gelderland	48	66	88	+83%	1,5%	11,0%
Groningen	27	49	65	+141%	5,0%	8,1%
Limburg	62	74	97	+56%	5,6%	12,1%
Noord-Brabant	126	162	211	+67%	3,6%	26,3%
Noord-Holland	12	14	22	+83%	1,8%	2,7%
Overijssel	36	57	69	+92%	1,4%	8,6%
Utrecht	13	14	14	+8%	0,8%	1,7%
Zeeland	3	9	13	+333%	3,7%	1,6%
Zuid-Holland	10	20	24	+140%	1,5%	3,0%
Nederland	456	618	801	+76%	2,7%	100%

3.2 Belangrijkste ontwikkelingen per diercategorie

Melkveehouderij heeft meeste megastallen

In 2017 staan in meer dan de helft van alle megastallen (439 van de 801) melkkoeien. Daarnaast zijn er veel megastallen met moedervarkens (145) en legkippen (79). De vleeskalverhouderij heeft met 11 stuks het laagste absolute aantal megastallen (zie Tabel 1).

In de melkveehouderij groeide het aantal megastallen ook het sterkst. Sinds 2010 is er sprake van een ruime verdubbeling (+123%) naar 439 megastallen. Ook het aantal megastallen met moedervarkens nam sterk toe (+82%). Daarnaast was er een sterke groei in de leghensector (+58%) en de melkgeitensector (+37%). Bij vleesvarkens was er vrijwel geen groei, terwijl het aantal megastallen bij vleeskuikens licht daalde naar 18. De enige sector waarbij sprake was van een sterkere daling was de vleeskalverhouderij (-27%).

Melkgeiten staan relatief het vaakst in een megastal

Naast absolute aantallen, kan ook gekeken worden naar het relatieve aandeel megastallen. In dit lijstje staan niet de melkkoeien, maar de melkgeiten bovenaan. Bijna 11% van alle stallen met melkgeiten is een megastal, het hoogste percentage van alle diergroepen. Daarnaast zijn relatief veel stallen met moedervarkens (7%) en legkippen (5%) een megastal (zie Tabel 1).

Omdat er in een megastal meer dieren gehuisvest worden dan in een 'gewone' stal, is het aandeel dieren dat in een megastal gehouden wordt nog hoger. Zo staat 39 procent van de melkgeiten in een megastal, gevolgd door 29 procent van de moedervarkens en 25 procent van de legkippen. Vleeskalveren en vleesvarkens hebben de minste kans in een megastal te staan (zie Tabel 1).

21 miljoen dieren per jaar in een megastal

Op 1 april 2017 stonden er ruim 21 miljoen dieren in een megastal; zo'n 18% van de dieren in de diercategorieën die in dit rapport beschreven zijn. In absolute aantallen zijn dit vooral legkippen (14,5 miljoen) en vleeskuikens (5,6 miljoen) (zie Tabel 1). Dat is op één moment, op 1 april. Maar gedurende een jaar leven er meer dieren in een megastal. In het geval van vleeskuikens wordt een megastal 7 keer per jaar opnieuw vol gezet met kuikentjes. Ook vleesvarkens en vleeskalveren leven korter dan een jaar en een behoorlijk deel van de moedervarkens, melkgeiten en koeien wordt gedurende het jaar vervangen. Daarnaast worden er op de zeugenbedrijven per moedervarken jaarlijks ruim 29 biggen geboren (KWIN-V 2018). Hierdoor ligt het totaal aantal dieren dat per jaar in een megastal wordt gehouden naar schatting op zo'n 75 miljoen dieren.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkelingen per diercategorie gedurende de periode 2010-2017. De genoemde getallen zijn terug te vinden in Figuur 1 en Tabel 2.

Tabel 2. De ontwikkeling van het aantal megastallen en aantal dieren in megastallen per diercategorie. De kolom ‘% van het totaal aantal megastallen’ geeft weer welk deel van het totaal aantal megastallen door de betreffende diercategorie wordt bevolkt. De kolom hier rechts van - ‘% van het totaal aantal stallen’ - geeft weer welk deel van alle stallen voor deze diercategorie een megastal is. De laatste twee kolommen gaan over dieraantallen. Allereerst per diercategorie het aantal dieren dat in een megastal leefde op 1 april 2017. In de kolom ‘% dieren in megastallen’ staat welk percentage van het totaal aantal dieren per diercategorie op die datum in een megastal leeft.

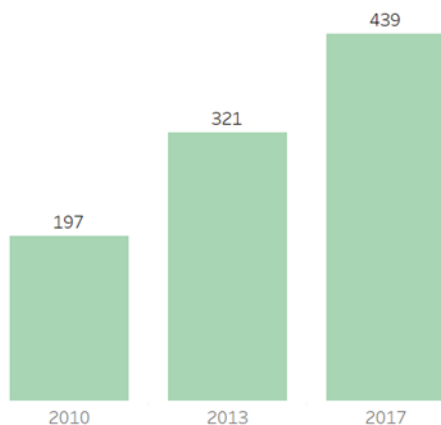
Diercategorie	STALLEN				DIEREN	
	Aantal megastallen 2017	Groei van 2010 tot 2017	% van het totaal aantal megastallen	% van het totaal aantal stallen	Aantal dieren in een megastal*	% dieren in megastallen*
Melkvee	439	+123%	55%	2,3%	149.000	9%
Moedervarkens	145	+82%	18%	7,0%	271.000	29%
Legkippen	79	+58%	10%	5,1%	14.491.000	25%
Melkgeiten	63	+37%	8%	10,9%	147.000	39%
Vleesvarkens	46	-5%	6%	1,1%	406.000	7%
Vleeskuikens	18	-14%	2%	2,5%	5.587.000	12%
Vleeskalveren	11	-27%	1%	0,6%	38.000	4%
Totaal	801	+76%	100%	2,7%	21.088.000	18%

*Aantal dieren op 1 april 2017, dus geen rekening houdend met opnieuw vullen van stallen.

Melkveehouderij

De melkveehouderij heeft absoluut gezien de meeste megastallen: 439 stuks in 2017. De meeste megastallen met melkkoeien bevinden zich in Friesland (112), Noord-Brabant (66) en Groningen (55). Sinds 2010 nam van alle diercategorieën het aantal megastallen in de melkveehouderij het sterkst toe, zowel in absolute aantallen als in relatieve groei van 197 in 2010 naar 439 in 2017 – meer dan een verdubbeling (+123%). De melkveehouderij vertoont ook consequent de grootste groei tussen iedere periode. Over de hele periode kwamen er gemiddeld ieder jaar bijna 35 megastallen bij. Van alle melkveestallen was in 2017 2,3% een megastal, waarin 149 duizend melkkoeien gehuisvest werden; 9% van alle koeien.

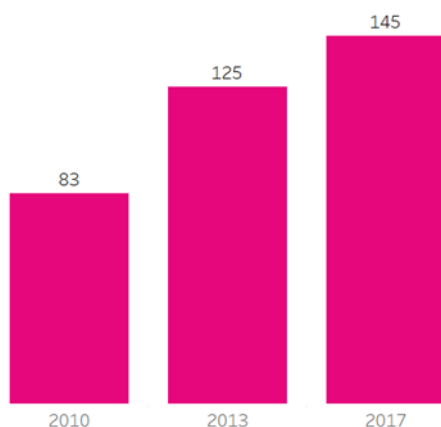
Figuur 2. Ontwikkeling van het aantal megastallen met melkvee voor de periode 2010-2017.

Moedervarkens

Het aantal megastallen met zeugen (moedervarkens) is sinds 2010 sterk toegenomen, van 83 in 2010 naar 145 in 2017 (+82%). Dat zijn gemiddeld 9 extra megastallen per jaar. De hardste groei vond plaats in de periode 2010-2013: toen kwamen er elk jaar gemiddeld 14 megastallen bij. De meeste megastallen met zeugen staan in Noord-Brabant (78), op afstand gevolgd door Limburg (28) en Overijssel (15). In 2017 was 7,0% van de zeugenstallen een megastal, waarin 271 duizend zeugen werden gehouden; 29 procent van alle moedervarkens in Nederland.

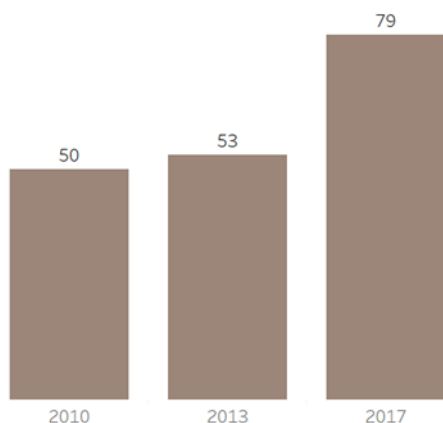
Figuur 3. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met moedervarkens voor de periode 2010-2017

Legkippen

Bij legkippen is vanaf 2010 het aantal megastallen toegenomen van 50 naar 79 in 2017 (+58%). Veruit de meeste megastallen met legkippen bevinden zich in Limburg (40), gevolgd door Noord-Brabant (12) en Gelderland (8). Vooral in de periode 2013-2017 is er een fors aantal megastallen voor deze kippen bijgekomen (+26). In 2017 was 5,1% van alle legkipstallen een megastal, waarin 14,5 miljoen dieren leven. Dit is een kwart van alle legkippen die op de peildatum van 1 april in Nederland aanwezig waren.

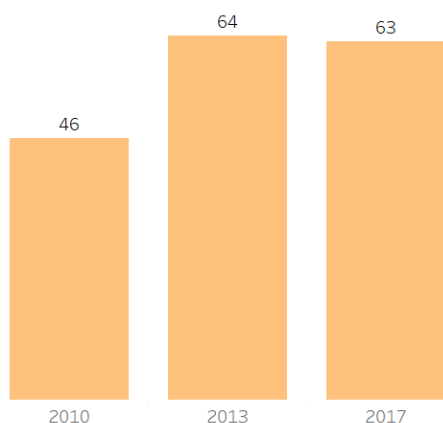
Figuur 4. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met legkippen voor de periode 2010-2017.

Melkgeiten

Het aantal megastallen met melkgeiten is sinds 2010 toegenomen van 46 naar 63 in 2017 (+37%). Sinds 2013 is dit aantal vrijwel niet veranderd. Ook in deze diercategorie staan de meeste stallen in Noord-Brabant (25). Daarnaast staan er relatief veel in Gelderland (17) en Overijssel (10). In 2017 was 10,9% van de geitenstallen een megastal, waarin tezamen 147.000 geiten gehouden werden. Dit komt overeen met 39% van alle geiten. Daarmee is de melkgeitenhouderij het meest grootschalig van alle veehouderijsectoren.

Figuur 5. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met melkgeiten voor de periode 2010-2017.

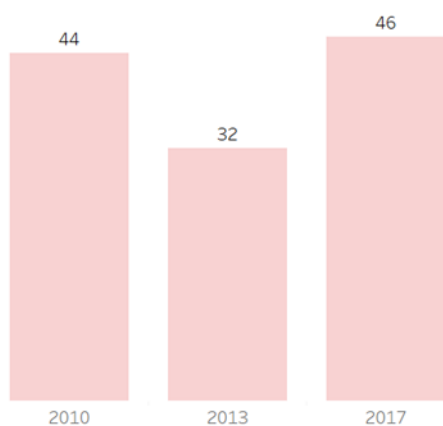

Vleesvarkens

Het aantal megastallen met vleesvarkens is vrijwel gelijk gebleven: van 44 in 2010 naar 46 in 2017. De meeste staan in Noord-Brabant (19), Limburg (8) en Overijssel (6). Tussen 2010 en 2013 lijkt er een sterke afname geweest te zijn en in de periode daarna weer een toename. Een waarschijnlijke verklaring hiervoor is dat in 2013 op het moment van tellen er toevallig veel lege megastallen waren (van Os et al. 2019).

Op 1 april 2017 was 1,1 procent van de stallen een megastal, waarin 406 duizend vleesvarkens werden gehouden; 4 procent van alle vleesvarkens. Omdat er per bedrijf ieder jaar gemiddeld drie rondes vleesvarkens worden gehouden, zijn dit per jaar op jaarbasis zo'n 1,3 miljoen dieren.

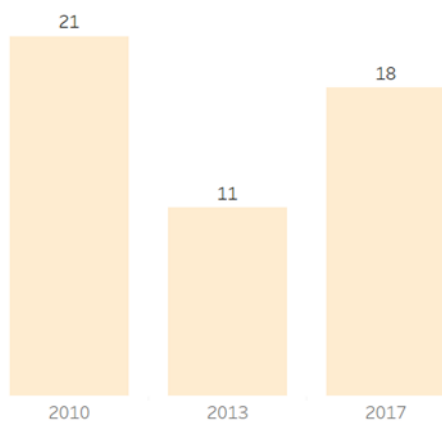
Figuur 6. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met vleesvarkens voor de periode 2010-2017.

Vleeskuikens

Bij vleeskuikens is het aantal megastallen tussen 2010 en 2017 gedaald (-14%). Waar in 2010 21 megastallen werden geteld, waren dit er in 2017 nog 18, waarvan 8 in Noord-Brabant. In 2013 is er een sterke afname geweest en daarna een sterke stijging. Deze schommeling kan wederom mogelijk verklaard worden doordat er sprake is van een momentopname, waarbij op het moment van tellen in 2013 er toevallig veel lege megastallen waren (van Os et al. 2019). Fluctuaties zijn te verwachten met vleeskuikenstallen omdat ze zeven keer per jaar leegstaan én omdat het absolute aantal megastallen beperkt is (zie hoofdstuk 2 - Fluctuaties). In 2017 was 2,5 procent van de vleeskuikenstallen een megastal, waarin 12% van de vleeskuikens in ons land werd gehouden. Dit zijn ruim 5,6 miljoen kuikens. Omdat de stallen ieder jaar zeven keer gevuld worden, betekent dit dat het op jaarbasis om zo'n 41,3 miljoen vleeskuikens gaat.

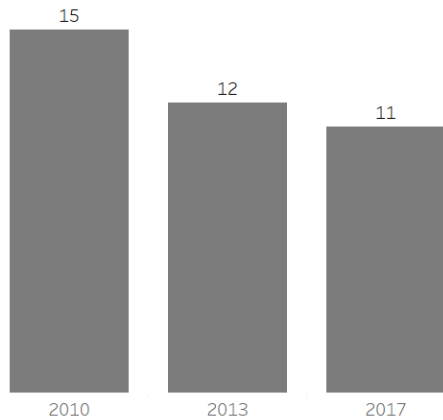
Figuur 7. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met vleeskuikens voor de periode 2010-2017.

Vleeskalveren

Het aantal megastallen met vleeskalveren afgenomen van 15 in 2010 naar 11 in 2017 (-27%). Deze afname is mogelijk te verklaren doordat de meting een momentopname betreft (Van Os et al, 2019, Zie ook methode). Er staan er 3 in zowel Noord-Brabant als Gelderland, en 2 in Overijssel. Op 1 april 2017 was 0,6% van de stallen een megastal. Dat zijn 38.000 dieren; zo'n 4% van alle vleeskalveren. Omdat de dieren zo'n half jaar leven, betekent dit dat er op jaarbasis zo'n 76.000 kalfjes in een megastal gehouden worden.

Figuur 8. Ontwikkeling van het totaal aantal megastallen met vleeskalveren voor de periode 2010-2017.

4 Conclusie en aanbevelingen

In 2017 telde Nederland 801 megastallen, een flinke toename sinds 2010 (+76%). Vooral het aantal megastallen met melkvee, moedervarkens en legkippen is afgelopen jaren sterk gegroeid. De groei ging relatief gezien het snelst in de provincies Zeeland, Groningen en Zuid-Holland. Noord-Brabant heeft met 211 megastallen veruit de meeste megastallen. Flevoland telt met bijna 10% relatief de meeste megastallen.

Van de beschreven diercategoriën leefde op 1 april 2017 bijna 1 op de 5 dieren in een megastal – ruim 21 miljoen dieren. Dit zijn vooral legkippen en vleeskuikens. Door het hele jaar heen leven zo'n 75 miljoen dieren in een megastal. Relatief gezien worden vooral geiten in megastallen gehouden – 39% van de melkgeiten staat in een megastal. Ook moedervarkens (29%) en legkippen (25%) worden vaak in megastallen gehouden.

Wakker Dier concludeert dat het aantal megastallen sterk blijft toenemen. Gezien de grote gevolgen en risico's die megastallen met zich meebrengen voor het dierenwelzijn, maakt Wakker Dier zich ernstig zorgen om deze ontwikkeling. Als Nederland deze trend wil keren, vindt Wakker Dier dat de overheid de bouw van nieuwe megastallen moet verbieden. Alleen zo kan gekozen worden voor een toekomstbestendige veehouderij: diervriendelijk, met een gesloten kringloop en eerlijke prijzen.

5 Bijlagen

Bijlage 1. Ontwikkelingen megastallen per provincie

Het aantal megastallen per provincie verschilt sterk, als ook het soort dieren dat in de megastallen gehouden worden. In deze bijlage worden per provincie de meest opvallende ontwikkelingen aangegeven. In Os et al. (2019) staat per diercategorie het aantal megastallen en aantal gehouden dieren per provincie.

De diertellingen waarop het aantal megastallen is gebaseerd, zijn een momentopname. Ieder jaar worden alle veehouderijbedrijven in Nederland gevraagd om opgave te doen van het aantal dieren dat op 1 april in de stal aanwezig is. Dit kan zorgen voor fluctuaties in het getelde aantal megastallen (van Os et al. 2019). Deze schommelingen hebben meer invloed op de trend als het aantal megastallen klein is, zie ook hoofdstuk 2.

Drenthe

Drenthe telde in 2017 in totaal 44 megastallen, 5,5% van alle megastallen in Nederland. In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen bijna verdubbeld (+91%). Deze toename is vrijwel in zijn geheel toe te schrijven aan de sterke toename van het aantal megastallen met melkkoeien, van 13 in 2010 naar 33 in 2017. Bijna 10% van de melkkoeien in Drenthe staat nu in een megastal. Daarnaast leven er relatief veel geiten (40%), moedervarkens (25%) en vleesvarkens (18%) in een megastal.

Tabel 3. Ontwikkelingen van het aantal megastallen in Drenthe (DR) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Drenthe voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Drenthe staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in DR' - staat welk deel van de stallen in Drenthe een megastal is. Uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Drenthe op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

DRENTHE							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in DR	% dieren in een megastal in DR
Melkkoeien	13	16	33	+154%	4,1%	3%	10%
Vleeskalveren	0	1	1	*	0,1%	2%	**
Melkgeiten	1	3	2	+100%	0,2%	7%	40%
Vleesvarkens	2	2	2	0%	0,2%	2%	18%
Moedervarkens	3	5	3	0%	0,4%	5%	25%
Legkippen	2	0	2	0%	0,2%	3%	11%
Vleeskuikens	2	0	1	-50%	0,1%	1%	**
Totaal	23	27	44	+91%	5,5%	2,9%	**

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

** Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend.

Flevoland

Flevoland telde in 2017 in totaal 39 megastallen, 5% van alle megastallen in Nederland. Relatief heeft Flevoland wel de meeste megastallen: 9% van alle stallen in de provincie is een megastal.

In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen sterk gegroeid (+63%). Dit komt vooral door de sterke toename van het aantal megastallen met melkkoeien, van 17 in 2010 naar 28 in 2017. Meer dan een kwart van de melkkoeien in Flevoland staat daardoor nu in een megastal.

Tabel 4. Ontwikkelingen van het aantal megastallen in Flevoland (FL) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Flevoland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Flevoland staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in FL' - staat welk deel van de stallen in Flevoland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Flevoland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

FLEVOLAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in FL	% dieren in een megastal in FL
Melkkoeien	17	25	28	+65%	3,5%	10%	27%
Vleeskalveren	1	1	1	0%	0,1%	9%	**
Melkgeiten	0	1	1	*	0,1%	11%	**
Vleesvarkens	2	0	2	0%	0,2%	6%	**
Moedervarkens	2	2	3	+50%	0,4%	27%	77%
Legkippen	2	3	4	+100%	0,5%	9%	**
Vleeskuikens	0	0	0				
Totaal	24	32	39	+63%	4,9%	9,4%	**

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

** Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend.

Friesland

Friesland telde in 2017 in totaal 115 megastallen, 14% van alle megastallen in Nederland. In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen met melkkoeien bijna verdubbeld naar 112 (+84%), waardoor het totaal aantal megastallen in de provincie ook sterk is gestegen (+60%). Daarmee heeft Friesland de meeste megastallen met melkkoeien in Nederland. Ongeveer 12% van de melkkoeien staat in Friesland in een megastal. Daarnaast staan er relatief veel vleeskuikens in een megastal (11%), verdeeld over slechts 2 megastallen (3% van het totaal aantal vleeskuikenstallen in Friesland)

Tabel 5. Ontwikkelingen van het aantal megastallen in Friesland (FR) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Friesland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Friesland staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in FR' - staat welk deel van de stallen in Friesland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Friesland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

FRIESLAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in FR	% dieren in een megastal in FR
Melkkoeien	61	89	112	+84%	14,0%	4%	12%
Vleeskalveren	1	0	0	-100%			
Melkgeiten	3	1	0	-100%			
Vleesvarkens	0	0	0				
Moedervarkens	1	1	0	-100%			
Legkippen	3	1	1	-67%	0,1%	2%	*
Vleeskuikens	3	2	2	-33%	0,2%	3%	11%
Totaal	72	94	115	+60%	14,4%	3,5%	*

* Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend

Gelderland

In Gelderland stonden in 2017 in totaal 88 megastallen, 11% van alle megastallen in Nederland. Alleen Noord-Brabant en Friesland hebben meer megastallen. In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen in Gelderland bijna verdubbeld (+83%). Vooral de melkgeitensector is hieraan debet, door een bijna verdriedubbeling van het aantal megastallen (+183%). Alleen in Noord-Brabant staan er meer megastallen voor melkgeiten. In Gelderland staat nu 2 op de 5 melkgeiten in een megastal.

Ook is het aantal megastallen met melkkoeien meer dan verdubbeld naar 43 (+139%). Hier bovenop is het aantal megastallen met moedervarkens verdubbeld, waardoor bijna 1 op de 5 Gelderse zeugen in een megastal staat.

Tabel 6. Ontwikkelingen van het aantal megastallen in Gelderland (GD) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Gelderland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Gelderland staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in GD' - staat welk deel van de stallen in Gelderland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Gelderland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

GELDERLAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in GD	% dieren in een megastal in GD
Melkkoeien	18	30	43	+139%	5,4%	1%	5%
Vleeskalveren	6	4	3	-50%	0,4%	0,4%	2%
Melkgeiten	6	11	17	+183%	2,1%	13%	41%
Vleesvarkens	4	1	2	-50%	0,2%	0,2%	2%
Moedervarkens	7	10	14	+100%	1,7%	4%	18%
Legkippen	5	10	8	+60%	1,0%	2%	11%
Vleeskuikens	2	0	1	-50%	0,1%	1%	*
Totaal	48	66	88	+83%	11,0%	1,5%	*

* Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend

Groningen

In Groningen stonden in 2017 in totaal 65 megastallen, 5% van alle megastallen in Nederland. In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen ruim verdubbeld (+141%). Alleen in Zeeland kwamen er relatief gezien meer megastallen bij. De melkveehouderij is sinds 2010 met 162% gegroeid naar 55 megastallen. 17% van de melkkoeien in Groningen staat daardoor nu in een megastal. Ook steeg het aantal megastallen met vleesvarkens van 1 naar 5, meer dan een derde van de varkens leeft hiermee in een megastal. Ondanks het beperkt aantal megastallen met pluimvee (in totaal 4), staat wel bijna 1 op de 7 kippen in een dergelijke stal. Alleen in Flevoland en Limburg staan er in totaal relatief meer dieren in een megastal.

Tabel 7. Ontwikkelingen van het aantal megastallen in Groningen (GR) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Groningen voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Groningen staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in GR' - staat welk deel van de stallen in Groningen een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Groningen op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

GRONINGEN							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in GR	% dieren in een megastal in GR
Melkkoeien	21	42	55	+162%	6,9%	6%	17%
Vleeskalveren	1	1	1	0%	0,1%	2%	*
Melkgeiten	1	0	0	-100%			
Vleesvarkens	1	3	5	+400%	0,6%	7%	34%
Moedervarkens	0	0	0				
Legkippen	1	1	2	+100%	0,2%	4%	17%
Vleeskuikens	2	2	2	0%	0,2%	3%	15%
Totaal	27	49	65	+141%	8,1%	5,0%	*

* Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend

Limburg

Limburg heeft met 97 megastallen na Noord-Brabant en Friesland de meeste megastallen. In totaal staan meer dan 12% van de megastallen in deze provincie. In de periode 2010-2017 is het aantal megastallen met 56% behoorlijk gegroeid. De groei zat vooral in bedrijven met moedervarkens (75%) en legkippen (67%). Hierdoor heeft Limburg nu de meeste megastallen met legkippen (40). Meer dan de helft van deze kippen is hierin gehuisvest. Ook worden er veel melkgeiten (bijna 2 op de 3) en moedervarkens (meer dan 1 op de 3) in megastallen gehouden. Daarmee huisveste Limburg op de peildatum meer dieren in een megastal dan alle andere provincies – in totaal 7,9 miljoen. Ten slotte is nu al 6% van de stallen in Limburg een megastal; alleen Flevoland heeft relatief meer megastallen.

Tabel 8. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Limburg (LM) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Limburg voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Limburg staat. Hier rechts van – '% van totaal aantal stallen in LM' - staat welk deel van de stallen in Limburg een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Limburg op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

LIMBURG							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in LB	% dieren in een megastal in LB
Melkkoeien	10	10	13	+30%	1,6%	2%	11%
Vleeskalveren	0	0	0				
Melkgeiten	5	8	6	+20%	0,7%	24%	64%
Vleesvarkens	6	4	8	+33%	1,0%	2%	8%
Moedervarkens	16	25	28	+75%	3,5%	10%	36%
Legkippen	24	26	40	+67%	5,0%	21%	55%
Vleeskuikens	1	1	2	+100%	0,2%	4%	15%
Totaal	62	74	97	+56%	12,1%	5,6%	43%

Noord-Brabant

Noord-Brabant had in 2017 met 211 megastallen veruit de meeste megastallen van alle provincies – 26% van alle megastallen in Nederland. Ook kende deze provincie de hoogste absolute toename in megastallen sinds 2010 (+85). De provincie huisvest de meeste megastallen met moedervarkens, geiten, vleesvarkens en vleeskuikens.

Sinds 2010 is het aantal megastallen met melkkoeien meer dan verviervoudigd en het aantal met legkippen en zeugen bijna verdubbeld. Opvallend is verder de sterke daling van het aantal megastallen met vleesvarkens (-30%).

Bij melkgeiten en moedervarkens is het percentage megastallen in Noord-Brabant opvallend hoog. 22% van de geitenstallen is een megastal en 9% van de stallen met moedervarkens. Omdat er veel dieren in één megastal gehouden worden, ligt het percentage dieren dat in een megastal leeft hoger: 49% van de melkgeiten, 33% van de moedervarkens, 21% van de legkippen en 16% van de vleeskuikens in Noord-Brabant leefden op de peildatum in 2017 in megastallen. In dat jaar stond op op dat moment 17% van de dieren – 5,4 van de 31 miljoen dieren – in een megastal (van Os et al. 2019).

Tabel 9. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Noord-Brabant (NB) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Noord-Brabant voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Noord-Brabant staat. Hier rechts van – '% van totaal aantal stallen in NB' – staat welk deel van de stallen in Noord-Brabant een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Noord-Brabant op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

NOORD-BRABANT							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in NB	% dieren in een megastal in NB
Melkkoeien	15	38	66	+340%	15,0%	3%	9%
Vleeskalveren	4	3	3	-25%	27,3%	1%	6%
Melkgeiten	17	27	25	+47%	39,7%	22%	49%
Vleesvarkens	27	16	19	-30%	41,3%	1%	6%
Moedervarkens	47	68	78	+66%	53,8%	9%	33%
Legkippen	7	5	12	+71%	15,2%	4%	21%
Vleeskuikens	9	5	8	-11%	44,4%	4%	16%
Totaal	126	162	211	+67%	26,3%	3,6%	17%

Noord-Holland

Met in totaal 22 megastallen is het aantal megastallen in Noord-Holland relatief laag. Desalniettemin is in de periode 2010-2017 het aantal megastallen met melkkoeien hier verdubbeld van 10 naar 20. In 2017 werd 7% van de melkkoeien in deze stallen gehouden.

Tabel 10. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Noord-Holland (NH) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Noord-Holland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom ‘% van totaal aantal megastallen in NL’ staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Noord-Holland staat. Hier rechts van – ‘% van totaal aantal stallen in NH’ - staat welk deel van de stallen in Noord-Holland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Noord-Holland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

NOORD-HOLLAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in NH	% dieren in een megastal in NH
Melkkoeien	10	13	20	+100%	2,5%	2%	7%
Vleeskalveren	0	0	0				
Melkgeiten	2	1	1	-50%	0,1%	3%	**
Vleesvarkens	0	0	0				
Moedervarkens	0	0	0				
Legkippen	0	0	0				
Vleeskuikens	0	0	1	*	0,1%	5%	**
Totaal	12	14	22	+83%	2,7%	1,8%	**

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

** Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend.

Overijssel

Overijssel telde in 2017 69 megastallen, bijna 9% van de in Nederland aanwezige megastallen. De sectoren met de meeste groei sinds 2010 waren de bedrijven met melkkoeien (verdriedubbeling), moedervarkens (verdubbeling) en vleesvarkens (van 1 naar 6). Zodoende verdubbelde het totaal aantal megastallen in die periode bijna (+92%). Overijssel heeft relatief veel megastallen met moedervarkens (15) en melkgeiten (10). Op de peildatum van 2017 wordt van de moedervarkens bijna 1 op de 4 in een megastal gehouden. Bij melkgeiten is dit 2 op de 5 dieren.

Tabel 11. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Overijssel (OV) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Overijssel voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Overijssel staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in OV' - staat welk deel van de stallen in Overijssel een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Overijssel op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

OVERIJSSEL							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in OV	% dieren in een megastal in OV
Melkkoeien	10	25	30	+200%	3,7%	1%	3%
Vleeskalveren	2	2	2	0%		1%	4%
Melkgeiten	10	11	10	0%	1,2%	14%	39%
Vleesvarkens	1	2	6	+500%		1%	7%
Moedervarkens	7	12	15	+114%		6%	23%
Legkippen	4	4	5	+25%		2%	12%
Vleeskuikens	2	1	1	-50%	0,1%	1%	*
Totaal	36	57	69	+92%	8,6%	1,4%	*

* Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend

Utrecht

In Utrecht stonden in 2017 14 megastallen, nog geen 1% van alle megastallen in Nederland. Sinds 2010 lijkt er slechts één megastal bijgekomen. De meerderheid betreft stallen met melkkoeien. De overige 4 bedrijven huisvesten fokzeugen en legkippen. Ondanks het lage aandeel megastallen, worden er wel relatief veel dieren in gehuisvest: meer dan 1 op de 5 moedervarkens en legkippen in Utrecht staat in een megastal. Per moment gaat het om in totaal bijna 600 duizend van de 3,4 miljoen Utrechtse dieren (17%).

Tabel 12. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Utrecht (UT) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Utrecht voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Utrecht staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in UT' - staat welk deel van de stallen in Utrecht een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Utrecht op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

UTRECHT							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in UT	% dieren in een megastal in UT
Melkkoeien	10	10	10	0%	1,2%	1%	4%
Vleeskalveren	0	0	0				
Melkgeiten	1	1	0	-100%			0%
Vleesvarkens	0	0	0				
Moedervarkens	0	1	2	*	0,2%	4%	24%
Legkippen	2	2	2	0%	0,2%	2%	22%
Vleeskuikens	0	0	0				
Totaal	13	14	14	+8%	1,7%	0,8%	17%

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

Zeeland

Zeeland is de provincie met de snelste procentuele groei in megastallen sinds 2010: van 3 naar 13, een ruime verviervoudiging (+333%). De provincie had in 2017 in totaal 13 megastallen; 1,6% van het totaal in Nederland. Daarmee zijn ze de provincie met de minste megastallen. Het verschil met Utrecht is echter nog maar 1 megastal, want waar Zeeland fors bijbouwde, kwam er in Utrecht in zeven jaar tijd slechts 1 megastal bij. De groei in Zeeland komt vrijwel in het geheel door de sterke toename van het aantal megastallen met melkkoeien (+7). Daarnaast zijn er 3 megastallen met legkippen meer geteld. Hierdoor wordt nu bijna 1 op de 7 koeien in Zeeland in een megastal gehuisvest en bijna de helft (42%) van de legkippen.

Tabel 13. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Zeeland (ZL) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Zeeland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Zeeland staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in ZL' - staat welk deel van de stallen in Zeeland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Zeeland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

ZEELAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in ZL	% dieren in een megastal in ZL
Melkkoeien	2	5	9	+350%	1,1%	4%	14%
Vleeskalveren	0	0	0				
Melkgeiten	0	0	0				
Vleesvarkens	1	3	1	0%	0,1%	2%	**
Moedervarkens	0	0	0				
Legkippen	0	1	3	*	0,4%	11%	42%
Vleeskuikens	0	0	0				
Totaal	3	9	13	+333%	1,6%	3,7%	**

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

** Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend.

Zuid-Holland

Zuid-Holland had in 2017 24 megastallen, 3% van het totaal in Nederland. In 2010 waren dit er nog 10, wat een groei betekent van 140%, een ruime verdubbeling. Alleen Zeeland en Groningen lieten een snellere groei zien. Net als in andere provincies komt dit vooral door de sterke toename van megastallen met melkkoeien (+100%). Daarnaast is er een aantal megastallen met moedervarkens bijgekomen. Hierdoor staat bijna 1 op de 3 zeugen in Zuid-Holland in een megastal, net als 6% van de koeien.

Tabel 14. Ontwikkelingen van het aantal megastallen Zuid-Holland (ZH) voor de periode 2010-2017 per diercategorie. In de kolommen staat achtereenvolgens het getelde aantal megastallen in Zuid-Holland voor de jaren 2010, 2013 en 2017, en de procentuele groei van het aantal megastallen van 2010 tot 2017. In de kolom '% van totaal aantal megastallen in NL' staat per diercategorie welk deel van de megastallen in Zuid-Holland staat. Hier rechts van - '% van totaal aantal stallen in ZH' - staat welk deel van de stallen in Zuid-Holland een megastal is. In de kolom uiterst rechts staat welk percentage van de dieren in Zuid-Holland op de peildatum in 2017 in een megastal stond.

ZUID-HOLLAND							
Diercategorie	2010	2013	2017	groei van 2010 tot 2017	% van totaal aantal megastallen in NL	% van totaal aantal stallen in ZH	% dieren in een megastal in ZH
Melkkoeien	10	18	20	+100%	2,5%	1%	6%
Vleeskalveren	0	0	0				
Melkgeiten	0	0	1	*	0,1%	3%	**
Vleesvarkens	0	1	1	*	0,1%	1%	**
Moedervarkens	0	1	2	*	0,2%	5%	29%
Legkippen	0	0	0				
Vleeskuikens	0	0	0				
Totaal	10	20	24	+140%	3,0%	1,5%	**

* Omdat er in het startjaar geen megastal was, kan er geen procentuele groei weergegeven worden.

** Het totaal aantal dieren in megastallen is hier onbekend.

Bronnen

Gies, E. (2015): Analyse Megastallen en Megabedrijven 2005, 2010 en 2013. Alterra.

Gies, E.; van Os, J.; Hermans, T.; Olde Loohuis, R. (2007): Megastallen in beeld. Wageningen: Alterra (Alterra-rapport, 1581). Online beschikbaar via <http://edepot.wur.nl/41420>.

IenM (2014): Beantwoording Kamervragen over de extra kosten door ammoniakbeleid. Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Online beschikbaar via <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/12/15/beantwoording-kamervragen-van-de-leden-remco-dijkstra-en-lodders-beiden-vvd-over-de-extra-kosten-door-ammoniakbeleid/beantwoording-kamervragen-van-de-leden-remco-dijkstra-en-lodders-beiden-vvd-over-de-extra-kosten-door-ammoniakbeleid.pdf>.

KWIN-V (2018): Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2018-2019. Online beschikbaar via <http://digitaal.kwin.nl/>.

van Os, Jaap; Gies, Edo; Smidt, Rob (2019): Analyse veehouderij structuur 2017. Wageningen Environmental Research. Online beschikbaar via <https://files.wakkerdier.nl/app/uploads/2019/04/05112959/WENR-2019-Veehouderij-structuur-2017.pdf>.

WUR (2019): Bedrijfsomvang en -type. Wageningen Environmental Research. Online beschikbaar via <https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksinstituten/Data-Insights-1/Bedrijfsomvang-en-type-1.htm>.